

Groei is niet altijd slecht voor het klimaat

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 16 November 2021)

Op de klimaatop in Glasgow is een akkoord uit de bus gekomen dat het gebruik van fossiele brandstoffen zou moeten afbouwen. Helaas zal het niet volstaan om de opwarming van de aarde onder 1,5 graden te houden (*DS 15 november*).

Volgens sommigen kunnen we de planeet alleen redden door een systeemverandering die komaf maakt met het marktkapitalisme en de sprookjes van eeuwige economische groei. In zijn boek *Minder is meer: hoe degrowth de wereld zal redden*, pleit econoom antropoloog Jason Hickel zelfs voor een volledige groeistop. Een systeem dat gebaseerd is op groei zal altijd leiden tot meer gebruik van energie en grondstoffen, en zal uiteindelijk alle natuurlijke hulpbronnen van de aarde uitputten. We hebben volgens hem nood aan een economisch model dat er niet op gericht is het bbp te doen toenemen, maar menselijke behoeften optimaal en duurzaam vervult (*DS 23 oktober*).

In mainstream macro-economische modellen en studies is economische groei geen doel op zich. Het uitgangspunt is streven naar maximale welvaart voor gezinnen. Dat is een optimale balans tussen werken en vrije tijd en bijvoorbeeld ook de impact van groei op ongelijkheid en klimaat. Daar kun je gerust nog elementen aan toevoegen, maar consumptie verhoogt nu eenmaal ook onze welvaart, en dat gaat gepaard met groei. De welvaart maximaliseren is een balans vinden tussen al die menselijke behoeften, en daar is *degrowth* geenszins de oplossing voor.

Een groeistop zou zelfs contraproductief zijn voor het klimaat. Alleen al om de klimaatinvesteringen terug te betalen, hebben we een flinke scheut groei nodig. Klimaatinvesteringen zijn bovendien een bron van economische activiteit. Ze worden opgenomen in het bbp en vereisen natuurlijke hulpbronnen. Hoe meer we investeren, hoe meer we zouden moeten inleveren op ons consumptieniveau. Het ligt voor de hand dat er dan geen draagkracht zal zijn voor klimaatinvesteringen en dat de hand op de investeringsknip zal worden gehouden. Dan zijn we uiteindelijk slechter af. Nu al zie je dat sociale spanningen toenemen, omdat de bbp-koek minder snel groeit dan in het verleden. Bij mijn weten zijn sociale spanningen geen menselijke behoefte. In een groeiscenario is het daarentegen makkelijker om een draagvlak voor initiatieven te vinden, omdat niemand moet inleveren.

Het summum van onze welvaartsstaat is misschien wel de sociale zekerheid. Voor de coronacrisis bedroegen de sociale uitgaven 25 procent van het bbp. Zonder economische groei zal dat de komende vijf decennia door de vergrijzingskosten oplopen naar meer dan 60 procent van het bbp. Dat zijn voornamelijk extra uitgaven voor de pensioenen, gezondheidszorg en ouderenzorg. Uiteraard zal de stijging in praktijk geringer zijn als er geen groei is, omdat de gepensioneerden dan ook zullen inleveren en de lonen in de gezondheidszorg niet zullen stijgen. Maar het ligt voor de hand dat we dan onze welvaartsstaat mogen begraven. Doe daar nog eens 27 procentpunt overheidsuitgaven buiten de sociale zekerheid bovenop, en er zou niets meer overschieten.

We moeten meer aandacht besteden aan alternatieve welvaartsindicatoren, maar uiteindelijk moeten alle facturen gefinancierd worden met het bbp, want dat is de som van het inkomen van alle inwoners van een land. Hoe je het ook draait of keert, we hebben bbp-groei nodig om de menselijke behoeften te vervullen. Als we het percentage sociale uitgaven bijvoorbeeld

constant op dit niveau zouden willen houden, zal het bbp tegen 2070 met liefst 150 procent moeten groeien.

Is er een manier om het klimaat en economische groei te verzoenen? In tegenstelling tot het *degrowth*-paradigma, pleiten aanhangers van de zogeheten *green growth* voor een beleid en technologische ontwikkelingen die de uitstoot en groei van elkaar loskoppelen, terwijl de economie verder of zelfs sneller groeit dan voorheen. Het is een misverstand dat groei per definitie slecht is voor het milieu en het klimaat. Natuurlijke hulpbronnen kunnen bijvoorbeeld gerecycleerd worden, en groei is mogelijk met minder grondstoffen, als je er efficiënter mee omspringt. Digitale innovaties zoals Zoom verhogen het bbp, en reduceren tegelijk onze uitstoot, omdat we minder moeten reizen voor vergaderingen. Veel diensten, zoals ouderenzorg, verhogen het bbp, en kunnen worden gerealiseerd met geringe uitstoot. Die bbp-groei kan op haar beurt gebruikt worden om de pensioenen en klimaatinvesteringen te betalen.

Het is geen sinecure om de principes van *green growth* in praktijk om te zetten, maar het is de weg die we moeten inslaan om de menselijke behoeften te vervullen. We hebben geen *degrowth*, maar *green growth* nodig om onze planeet te redden.